

Potek VI. pokrajinske skupščine UJU — Poverjenišvo Ljubljana, v Celju dne 16., 17. in 18. julija 1926.

Strankarsko politična demonstracija z narodnim edinstvom. — Demonstracija naperjena proti čistemu praporu stanovskega edinstva. — Zmaga stanovskega pravca. — Ali ima res še Beograd odločati?

SEJA OŽJEGA SOSVETA.

Dne 16. julija t. l. ob 10. uri dopoldne je imel ožji svet seje v osnovni šoli, na kateri se je razpravljalo predvsem o prvotnem kompromisnem predlogu, ki sta ga prinesla tov. Šmaidek in Germek v imenu učit. kluba SDS na Dol pri Hrastniku k pov. tov. Gnusu. Obravnavale so se nekatere točke, ki jih v Hrastniku sprejeti kompromisni predlog ne vsebuje in se je napravil sklep, da se bo lahko o teh točkah govorilo šele v soboto zvečer, če prejme blagajniško poročilo absolutorij. Nadalje je ožji svet razpravljalo o pripravah in postopku na pokrajinski skupščini in o blagajniškem poročilu za leto 1926.

SEJA ŠIRJEGA SOSVETA Z ODSEKI.

Ob izredni udeležbi je istega dne ob 1/2 16. uri otvoril sejo širjega sosveta tov. Anton Gnus v dvorani Celjskega doma.

Predvsem se je ugotovilo, katera društva še niso poravnala članarine za prvo polletje in zaradi tega po čl. 29. pravil UJU nimajo pravice sodelovati na skupščini. Glasovalna pravica in sodelovanje je onemogočeno na tej skupščini učit. društvom: za ljubljansko okolico, Slovenska Bistrica in Murska Sobota.

Predsednik Učit. društva za ljubljansko okolico tov. Macarol je branil pravice svojih delegatov in društva, ker je za tekoče leto poravnalo društvo članarino, za zaostanke iz prejšnjih let je pa odgovoren stari odbor, ki na občnem zboru tudi ni prejel absolutorija. — Podoben slučaj je pri Učit. društvu za Mursko Soboto.

Po daljši debati se skleno, da se iz danih okoliščin priporoča verificirati tudi mandate tem društvom, ker gre za stare obveze. Delegati, ki niso dobili legitimacij in niso navzoči na skupščini, naj se brzojavno obveste, da pridejo na skupščino.

Izpopolnitev odsekov:

Odseki so se izpopolnili poleg članov, ki so bili objavljeni v 27. številki »Učit. Tov.« še s sledečimi člani:

Stanovsko politični odsek: tov. Musek, Stopar, Mervič, Zdošek, Ribičič in Lešnik.

Narodno-prosvetni: tovariš Šega, Baebler in Samec.

Kulturno pedagoški: tov. Seliškar in Macarol.

Odsek za stanovski naraščaj: tov. Šijančeva in Herbst.

Obmejno šolstvo: tov. Hočvar in Fran Skuli.

Gospodarski odsek: tov. Grum, Volaušek, Kržič, Peček in Pečnik.

Pravno obrambni: tov. Hren, Fran Skuli, Iv. Dimnik, Kmet in Feinig.

Tiskovni: tov. Šijanec, Tiran, Rožanc in Zdošek.

Kompromisni predlog:

V razpravo je prišel nato kompromisni predlog, ki je bil stiliziran na Hrastniku in objavljen v 28. številki »Učit. Tovariša«.

Poročal je o tem tov. Lapaine. Tov. Grum je pojasnil svoje postopanje v tem pogledu. Vnela se je precej burna debata in izrazila zahteva, da naj se preide preko tega predloga na dnevni red. Predlog je došel tudi po napačni poti, povdarjalo se je, da ima strankarsko lice, ker je izšel iz učit. kluba SDS in ga je izrabilo tudi »Jutro« s posebnim komentarjem.

Po burni debati je bil sprejet predlog večine, da se »kompromisni predlog« odda stanovsko političnemu odseku.

Ključ za volitve:

Pov. Gnus pojasni zadevo ključa za volitve in prečita tozadevni sklep lanske pokrajinske skupščine v Šoštanju, ki je bil med predlogi objavljen v »Učit. Tov.«

Sprejet je bil predlog, da določi mariborska oblast 5 kandidatov, ljubljanska 5, glede dveh kandidatov pa se dogovorita obl. delegaciji skupno.

Volitve verificacijskega odseka: Za verificacijo mandatov so bili poleg tajnika in blagajnika še izvoljeni tov. Štravs, Musek in Zdošek.

ZBOROVANJE ODSEKOV.

Takoj po seji širjega sosveta so zborovali vsi odseki. Nekateri od njih so

zborovali pozno v noč, da so izvršili svoje delo in pripravili predloge za delegacijo.

ZBOROVANJE DELEGACIJE.

V soboto 17. julija t. l. je bilo v Celju izredno vrvenje. Delegati so bili že v jutru skoro polnoštevilno zbrani, došlo je pa tudi zelo mnogo učiteljstva, ki je na drugih skupščinah prišlo šele v nedeljo na manifestacijsko skupščino.

Dvorana je bila na delegacijskem zborovanju nabit polna, vladalo je izredno zanimanje za potek skupščine.

Ob napetem pričakovanju je ob 9. uri otvoril skupščino poverjenik tov. Anton Gnus s sledečimi besedami:

POVERJENIKOV NAGOVOR DELEGACIJI.

Po nagovoru poverjenika se je oglašil k besedi pov. UJU — Zagreb prof. Skavič, ki je v jedrnatih besedah slikal slovensko učiteljstvo kot vzor vsej organizaciji in je želel, da bi tako ostalo tudi v bodoče.

VERIFIKACIJA MANDATOV.

Za tem je podal svoje poročilo verificacijski odbor, ki je ugotovil, da je prišlo svojo prisotnost 32 društev z 98 delegati in 9 člani ožjega sosveta ter 3 člani nadzornega odbora, t. i. skupaj 110 članov, ki so upravičeni glasovati in odločevati na skupščini. Vseh upravičenec je pa 115.

TAJNIŠKO POROČILO.

Temu je sledilo tajniško poročilo, ki so ga vsi poslušali z napeto pozornostjo. Tajniško poročilo je podal strokovni tajnik tov. Josip Lapaine. Objavljeno je bilo v celoti v prošli številki »Učit. Tovariša«, zato ga tu opuščamo. Tajniško poročilo je bilo sprejeto z burnim odobravanjem. Debate ni bilo, ker je predsednik apeliral, naj se glede gospodarskih zadev in glede Deklaracije priglasijo govorniki pozneje, ker sta obe točki kot samostojni na dnevnem redu.

POROČILO O GOSPODARSKEM STANJU POVERJENIŠTVA.

Glavni blagajnik tov. Fegic se je skliceval na tiskana blagajniška poročila, istočasno pa je podal izjavo, da je gospodarski odsek sklenil predlagati delegaciji, naj blagajniško poročilo ne pride na razpravo pri današnji delegaciji.

V imenu gospodarskega odseka je referiral tov. Šmaidek, ki je izjavil, da je nemogoče točno danes ugotoviti in razmotrivati gospodarsko stanje. Odsek je sam odklonil blagajniško poročilo. Izvrši naj se ponovna revizija po treh članih, ki jih določi delegacija. Revizija se ima izvršiti do konca tekočega leta in ima poročilo podati ožjemu sosvetu.

Vnela se je nato dolga in mestoma burna debata o gospodarskem stanju poverjeništvu. Izrekla se je kritika o gospodarstvu in upravi. Ker se je stavil za gospodarsko stanje odgovoren ves bivši ožji svet, so se na zahtevo pov. Gnusa, ge. Godčeve in tov. Dimnika prečitali vsi zapisniki in zahteve članov ožjega sosveta na sejah ožjega sosveta glede gospodarskega stanja, na podlagi česar se je ugotovilo, da so člani ožjega sosveta storili svojo dolžnost in jih ne zadene krivda pri gospodarskem stanju. Kritiziral in izpreminjal se je nato tudi proračun. Vseh podrobnosti teh dolgih debat ne moremo navajati in tudi niso za javnost.

Nato je bil sprejet predlog, da se podeli vsem članom ožjega sosveta izvzemši blagajniku in bivšemu poverjeniku za leto 1925 absolutorij; za prvo polletje 1926, pa prav vsem članom ožjega sosveta, tudi blagajniku.

Sprejeti so bili na to predlogi gospodarskega odseka z nekaterimi izpremembami. Predloge bo ožji svet objavil posebej skupno s sprejetimi in redigiranimi predlogi drugih odsekov.

SMERNICE STANOVSKÉ POLITIKE NAŠE ORGANIZACIJE.

Delegacija je prišla na to k obravnavi druge točke, ki je vzbujala vso njeno pozornost, t. i. k takozvani deklaracijski obravnavi.

V vznešenih besedah je iznesel utemeljitev nove smeri stanovske politike

tovariš Rudolf Mencin. Njegova izjava je bila so napravila globok vtisk na vse navzoče. Bila so strogo načelna in podprta z argumenti, ki jim niso mogli oporekati niti nasprotniki. Referat bo izšel itak posebej v tisku, zato opuščamo podrobnosti glede izvajanj. Ob sklepu je prečital tudi Deklaracijo, ki jo je redigiral stanovsko politični odsek in kakor je bila objavljena v zadnji številki »Učit. Tov.«

Vnela se je nato debata o smeri stanovske politike, ki je potekala strogo stvarno in načelno izvzemši govora enega antideklaraša, ki je hotel speljati vse bolj na osebno in nenačelno polje.

Med tem pa se je situacija, ki je kazala na popoln složen nastan obeh strul in pripoznanje potrebe nove strogo stanovske smeri v stanovski politiki z obeh strani, nenadoma izpremenila. Večina je postopala z manišno povsem lojalno in se je izogibala vseh konfliktov. Storila je vse, da omogoči složen enoten nastop. Šla je preko vseh formalnosti, ki jih je zagrešila manišina pri svojih predlogih. Večina je oddala kompromisni predlog stanovsko-politiškemu odseku in ta je sprejel vse točke tega kompromisnega predloga v redigirano Deklaracijo. Sami antideklaraši so povdarjali, da sedaj ne more imeti nihče ničesar proti resoluciji in je sprejemljiva za vse. K debati v stanovsko političnem odseku je bil pripuščjen vsakdo in izvečine vsi tehtni predlogi so bili sprejeti še naknadno.

Ko je odsek že izdelal svoj predlog in ga iznesel pred delegacijo, pa pride tov. Šmaidek, kot nedelegat in stavi sledeči predlog:

ŠMAJDKOV PREDLOG K DEKLARACIJI.

K točkam redigirane »Izjave«, natisnjene v zadnji številki »Učit. Tov.« z dne 15. t. m. (štev. 28.) predlagam sledeči izpremembi:

I. točka naj se glasi sledeče:

Zavedajoč se svoje eminentne naloge v življenju našega naroda in države ter zvesti osnovni ideji nacionalne vzgoje ki mora temeljiti na načelih narodnega in državnega edinstva, smatramo, da zahteva življenjski interes stanu in šole eno samo stanovsko-strokovno organizacijo za vse učiteljstvo v državi. To bodi naše Udruženje, poleg katerega ne moremo priznati nobene druge stanovsko-strokovne organizacije osnovnošolskega učiteljstva.

II. točka naj se glasi sledeče:

Udruženje smatraj kot svojo posebno nacionalno nalogo delovati za duhovno zblizanje in spoznavanje skupnih vzgojnih nalog učiteljstva iz vseh delov države, v čemer se zrcali pozitiven program Udruženja pri udeistvovanju narodnega in državnega edinstva.

IV. Šmaidek I. r.

GOLA STRANKARSKO POLITIČNA DEMONSTRACIJA.

Kdor je videl prvotni kompromisni predlog manišine, ki do danes še ni bil objavljen, temu je bilo takoj jasno, kaj hoče ta novi predlog, ki je prišel povsem nepravilnim putem pred delegacijo.

Že v prvotnem kompromisnem predlogu so take zahteve, ki odločno blijejo vsaki volji do stanovske sloge v obraz, ki so naravnost izzivanje večine in diktat manjšine večini.

Nikogar od antideklarašev ni bilo v odseku, da bi predložil gornji predlog pri deklar. debati v odseku in bi tam stavil svoje predloge; nikogar ni bilo, da bi stavil to zahtevo na Hrastniku, ker tudi tamošnji predlog, na katerem je podpisani tudi Šmaidek, ne vsebuje te zahteve; nikogar ni bilo pri okrajnih društvih, ki bi podčrtaval to zahtevo v izpreminjalnih predlogih k Deklaraciji; celo klub učiteljev SDS ni iznesel in podčrtal te zahteve, v prvotnem svojem kompromisnem predlogu, ki ga je podal predsedstvu poverjeništvu; tudi pravila UJU — ne ona iz leta 1920, in ne ona iz leta 1923, — ne podčrtavaio tega in ne vsebujejo te določbe.

Konstatirati pa moramo, da je to zahtevo izneslo takoj ob začetku deklaracijske debate strankarsko politično časopisje, ki je bilo nasproti Deklaraciji in ki je hotelo v naš strogo stanovski pokret zopet vnesti strankarsko politične primese in zadeve, ki so izven naših stanovskih vprašani ter ne spadajo v ožji strogo stanovski program.

Državno edinstvo je predvideno že v ustavi, na katero je prisegel vsak državni uradnik in je torej izven debate tudi za ožjo interpretacijo smeri stanovske politike; narodno edinstvo pa izrabljajo danes politične stranke z naraščajo

nejšo interpretacijo v boju druga proti drugi, z debato o enem ali treh narodih, na podlagi česar dele vse sloje v državnem in antidržavnem elementu ter zanašalo s tem spor v posamezne stanove sebi v korist in podaljšanje življenja, dasi nimajo ta vprašanja s čistim stanovskim problemom pravega stika in tudi ne spadajo v stanovski problem.

Nesporno je za nas državno edinstvo, ki ga nam tudi ni treba posebej povdarjati in podčrtavati, absolutno pa moramo odklanjati vnašanje strankarsko političnih bojnih gesel v naš stan in v naše stanovske vrste, da se na podlagi teh politično strankarskih gesel potem deli naš stan v državotvorne in protidržavne elemente in se ga na podlagi strankarskih bojnih gesel o notranjih državnopravnih vprašanjih oddaja od stanovskega edinstva, ki je predpogoji vsakemu realnemu narodnemu edinstvu in je edina trdna baza državnemu edinstvu.

V najbližji bodočnosti hočemo temeljito razčistiti tudi načelno stališče do strankarskega izrabljanja narodnega edinstva.

Vsako je lahko dobil vtisk, da gornji predlog ni manifestacija za narodno edinstvo, temveč da je to navadna strankarsko politična demonstracija proti čistemu stanovskemu praporu in programu, ki je izražen v novih smernicah stanovske politike in je to demonstracija proti Stanovskemu edinstvu in slogi, ki je predpogoji vsakemu pravemu realnemu narodnemu in državnemu edinstvu.

Ker je manišina uvidela, da tudi s tem ne more razdvojiti večine in da večina odklanja strankarsko politično demonstracijo manjšine in izrabljanje narodnega edinstva proti narealnejši bazi narodnega in državnega edinstva, t. i. Stanovskemu edinstvu, je manjšina podala izjavo in odšla.

GLASOVANJE.

Nato se je mirno izvršilo glasovanje ter je glasovalo za deklaracijske smernice 79 upravičenec, od teh 8 s pridržkom k prvi točki, 1 proti. Drugi podatki so bili objavljeni v zadnji številki »Učit. Tov.« Ugotovili smo naknadno, da je bilo od onih, ki so odšli, pri večernem posvetovanju v Narodnem domu navzočih le 22 oseb s hrvatskimi gosti in nedelegati vred.

Takoj po noimskem glasovanju se je tudi ugotovilo, da je od 79 upravičenec, ki so glasovali za deklaracijske smernice 52 organiziranih članov SDS, o čemer so se izven zborovanja pobirali na posebno izjavo podpisali, da tudi to služi kot dokument.

VOLITVE NOVEGA OŽJEGA SOSVETA.

Po tej volitvi se je izvršila soglasna izvolitev novega ožjega sosveta, namestnikov, članov nadzorstva ter nominiranje kandidatov za izvršni in glavni odbor v Beogradu, kakor je bilo zadnjič objavljeno.

PREDLOGI ODSEKOV.

Z ozirom na čas je bil sprejet nato predlog tov. Stoparja, da se prepusti sestava resolucij z ozirom na predloge odsekov in redigiranje ter končna odločitev o sklepih odsekov ožjemu sosvetu za kar mu daje delegacija polnomočje.

ALI IMA RES ŠE ODLOČATI BEOGRAD.

Tendenciozno razširjajo vesti, da ima končno odločitev o smeri stanovske politike še Beograd.

Nasproti temu moramo ugotoviti, da deklaracijske smernice stanovske politike niso niti v najmanjši točki v nasprotju s pravili UJU. Obratno, one so najvernejša interpretacija pravil UJU.

Deklaracijske smernice stanovske politike ljubljanskega poverjeništvu tudi niso v nasprotju s stremljenjem Glavnega odbora in ne s stremljenjem drugih poverjeništev UJU, kajti tudi v Glavnem odboru UJU in pri vseh poverjeništvih je dobro vidna tendenca članstva, da se otrese vse strankarske navlake in strankarskih vplivov ter prične izvajati strogo stanovsko politiko v organizaciji, ki ne bo samo v teoriji, temveč tudi po praktični odgovornosti duhu pravil UJU.

Deklaracijska smer stanovske politike ne potrebuje odobrenja ne od Glavnega odbora in ne od državne skupščine UJU v Beogradu, ker je popolnoma v skladu s pravili.

(Nadaljnje poročilo o manifestacijski skupščini v Celju sledi v prihodnji številki.)

Današnja številka ima prilogo Vodnikove družbe.